

DE SEGREG ACCIÓ

 **FUNDACIÓ
BOFILL**

Educació per canviar-ho tot

Mesures efectives contra la segregació escolar

María Segurola Echonojáuregui

Barcelona 16/12/2020

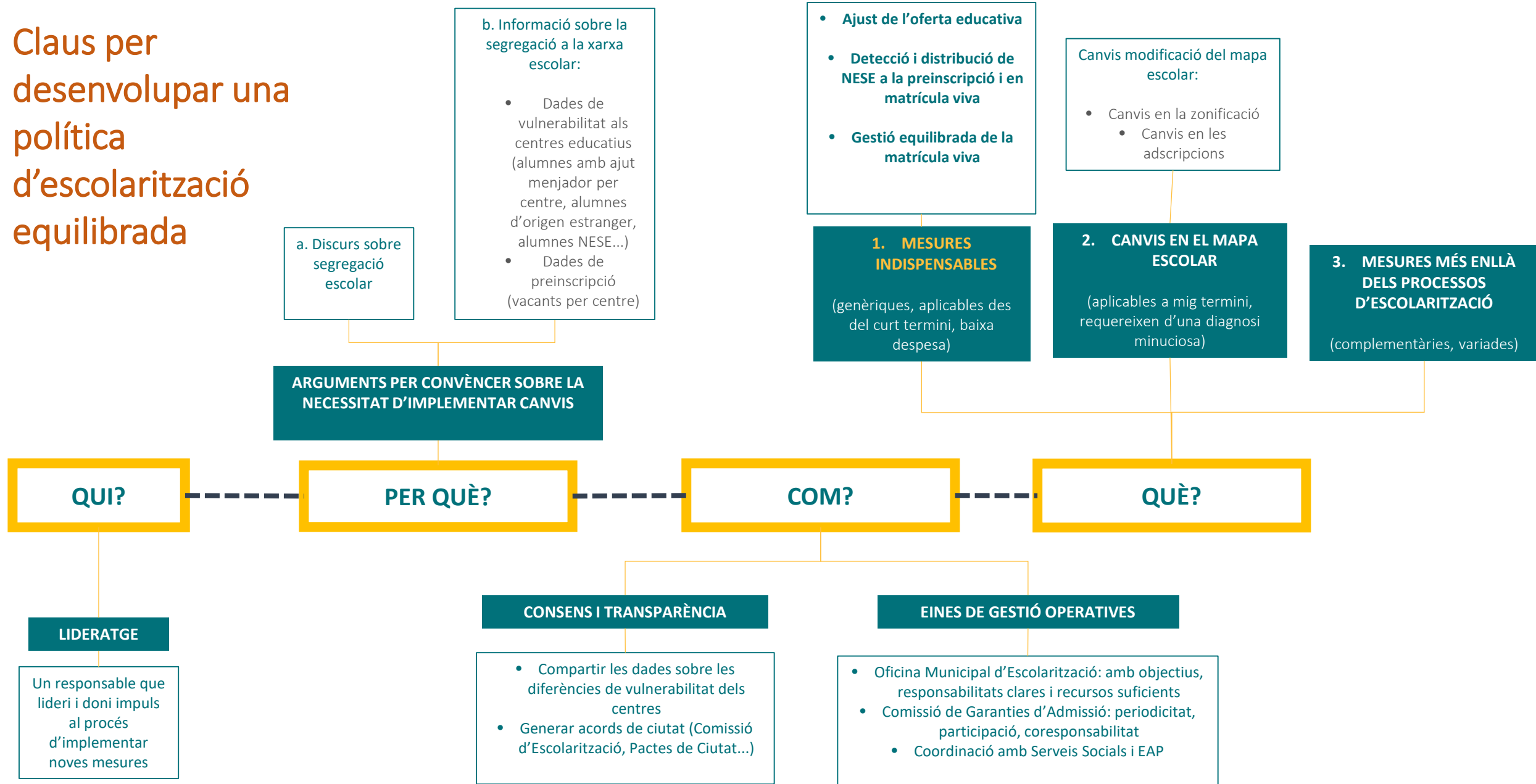
Quines mesures són contra la segregació són efectives?

- Lluitar contra la segregació implica fer canvis reals en els processos d'escolarització
- Aquests canvis han de fer-se amb la intenció de distribuir l'alumnat equilibradament

Fer front a la segregació escolar exigeix combinar una sèrie de mesures que funcionen com un engranatge. Existeix un ampli ventall d'actuacions que es poden dur a terme, no obstant això, algunes d'aquestes actuacions són generals i bàsiques per aconseguir una bona distribució de l'alumnat.

Des de la Fundació Bofill hem identificat bones pràctiques que funcionen per equilibrar els centres a partir d'experiències municipals d'èxit i de la recerca existent.

Claus per desenvolupar una política d'escolarització equilibrada

Mesures concretes per reduir la segregació escolar

1.

DISPOSAR D'EINES DE
GESTIÓ DE
L'ESCOLARITZACIÓ

2.

ESTABLIR ACORDS DE
CIUTAT

3.

CONFIGURAR UN MAPA
ESCOLAR QUE
AFAVOREIXI LA
DISTRIBUCIÓ

4.

PROGRAMAR UNA
OFERTA EDUCATIVA
AJUSTADA

5.

DETECTAR I DISTRIBUIR
ELS ALUMNES
VULNERABLES ABANS
DE LA PREINSCRIPCIÓ

6.

DETECTAR I DISTRIBUIR
ELS ALUMNES
VULNERABLES DURANT
LA MATRÍCULA VIVA

7.

GESTIÓ EQUILIBRADA
DE LA MATRÍCULA
VIVA I FORA DE
TERMINI

8.

ACOMPANYAR
ACTIVAMENT A LES
FAMÍLIES

1. Disposar d'eines de gestió de l'escolarització adequades

La presa de decisions en l'escolarització és un procés que pot ser llarg i cal establir els recursos i procediments adequats per desenvolupar-la de manera eficient. Disposar d'una Oficina Municipal d'Escolarització és clau per assumir i gestionar de manera estratègica l'escolarització, i la participació activa de l'Ajuntament a la Comissió de Garanties és molt important per assegurar el treball en xarxa i la corresponsabilització de tots els actors.

OFICINA MUNICIPAL D'ESCOLARITZACIÓ

- Amb contingut i propòsit
- Amb recursos suficients

COMISSIÓ DE GARANTIES

- Amb participació activa
- On es prenen decisions consensuades
- Amb objectiu desegregador

CRITERIS I PROTOCOLS

- Amb pautes clares
- Pactats per tothom
- Sostenibles al llarg del temps

2. Establir acords de ciutat

Els Pactes de ciutat són acords respectats per tots els actors, que es mantenen al llarg del temps i fixen uns criteris mínims i uns objectius respecte a l'escolarització equilibrada. Sovint són resultat de la feina d'una Comissió especialment creada per a la construcció d'acords i parteixen d'una petita diagnosi. És important que aquestes Comissions i pactes derivin en la creació de mesures tangibles que vagin més enllà de la retòrica.

DADES

- Poques dades, però que aportin informació
 - Estratègiques
 - Orientades a l'acció

ACORDS

- A través d'una Comissió específica
- A través d'un òrgan ja existent amb participació àmplia
- Amb l'objectiu de fixar bases per mesures concretes

3. Configurar un mapa escolar que afavoreixi la distribució

La configuració del mapa escolar és un treball molt complex. Alguns municipis passen anys deliberant sobre la zonificació sense aconseguir dibuixar una opció definitiva. En cas que es consideri necessari revisar la zonificació escolar, cal assegurar-se que el estudi no substitueix la implementació d'altres mesures més bàsiques i de ràpida aplicació com, per exemple, no enviar matrícula viva als centres més complexos.

ZONIFICAR PER MILLORAR LA DISTRIBUCIÓ

- A partir d'un estudi previ
- Amb l'objectiu de reduir la segregació
- Comprovant els seus efectes

AJUSTAR L'OFERTA

- Com mesura indispensable perquè la zonificació faci efecte

ESTABLIR ADSCRIPCIONS DIVERSES

- Assegurar que les adscripcions provoquen una millor distribució a la secundària
- Observar els seus efectes

4. Programar una oferta educativa ajustada

Una oferta de places ajustada al nombre d'alumnes previstos crea les bases pel desenvolupament de mesures desegregadores. No obstant això, a molts municipis hi ha una gran sobreoferta que impedeix una distribució equilibrada, provoca que totes les vacants s'acumulin a alguns centres i dificulta el repartiment de matrícula viva.

- 1. PLANIFICAR TANTES PLACES COM ALUMNES PREVISTOS.** Programar l'oferta segons la demanda real
- 2. CONSIDERAR LA MATRÍCULA VIVA PER LA PROGRAMACIÓ.** Reduir la ràtio per grup si cal com a previsió de la matrícula viva
- 3. NO OBRIR BOLETS NI FER AUGMENTS DE RÀTIO SENSE CAUSES MOLT JUSTIFICADES.** Si es modifica la programació, que sigui per necessitats d'escolarització, no per desitjos individuals
- 4. DEMANAR EL TANCAMENT DE LA RÀTIO ALS CENTRES VULNERABLES.** Comprovar si hi ha centres complexos amb moltes vacants després de la preinscripció i demanar el bloqueig de les vacants

5. Detectar i distribuir els alumnes vulnerables abans de la preinscripció

Detectar tots els alumnes vulnerables abans que siguin al centre educatiu és fonamental per reduir la segregació, especialment els NESE tipus B (raó socioeconòmica) i C (raó d'origen). No detectar-los implica que no podran ocupar les places reservades per a ells i que la complexitat es concentrarà en els centres més vulnerables.

1. **TREBALLAR EN XARXA ENTRE EAP, AJUNTAMENT I SERVEIS SOCIALS.** Compartir informació i validar els casos detectats.
2. **FER SERVIR INDICADORS PER IDENTIFICAR TOTA LA VULNERABILITAT** i informació sobre ajuts, ingressos i expedients socials
3. **PLANIFICAR TANTES PLACES NESE COM A CASOS DETECTATS.** Augmentar la reserva mínima de dues places després de fer la detecció
4. **REVISAR QUANTS NESE GERMANS HI HAURÀ A CADA CENTRE** i evitar que s'hi matriculin nous NESE si la reserva de places ja s'omple.
5. **INFORMAR A LES FAMÍLIES** perquè puguin marcar la casella NESE. Fer reunions grupals o individuals per assessorar-les sobre aquesta qüestió.

6. Detectar i distribuir els alumnes vulnerables durant la matrícula viva

És habitual que els alumnes que arriben durant el fora de termini i la matrícula viva presentin dificultats i siguin NESE, però si no es fa una detecció prèvia aquesta condició s'identificarà quan l'alumne ja és al centre educatiu, engruixant la complexitat de les escoles més vulnerables.

1. **ESTABLIR UN PROTOCOL DE DETECCIÓ NESE** pactat entre OME, l'EAP i els Serveis Socials.
2. **FER UNA PRIMERA ENTREVISTA DE VULNERABILITAT DES DE L'OME A TOTS ELS ALUMNES DE MATRÍCULA VIVA** a partir del qüestionari pactat i enviar-la a l'EAP perquè validi la condició de NESE o faci una entrevista personal si cal.
3. **DISTRIBUIR ELS ALUMNES SEGONS CRITERIS D'ESCOLARITZACIÓ EQUILIBRADA**, evitant matricular-los en els centres que amb molta vulnerabilitat.
4. **APUNTAR QUINES PLACES NESE HAN QUEDAT SENSE OCUPAR DURANT LA PREINSCRIPCIÓ** i matricular-hi els nous NESE que van arribant.

7. Gestió equilibrada dels fora de termini i la matrícula viva

La matrícula viva i fora de termini ha de repartir-se de manera equilibrada entre tots els centres educatius. Sovint la matrícula que arriba al llarg del curs és rotativa i vulnerable, de manera que afegeix complexitat als grups. Per repartir aquests alumnes cal fer servir uns criteris concrets de distribució de l'alumnat que explicitin les consideracions que s'han de tenir en compte: proximitat al domicili, germans al centre, complexitat del centre educatiu i el grup...

CENTRALITZAR TOTES LES NOVES MATRICULACIONS A L'OME

- Ajuda a distribuir els alumnes en funció de la complexitat

ESTABLIR UNS CRITERIS DE REPARTIMENT DE MATRÍCULA VIVA

- Mitjançant un acord de Comissió de Garanties
- No repartir la matrícula viva en funció de les vacants

BLOQUEJAR ELS GRUPS AMB MÉS COMPLEXITAT

- Segons els percentatges de complexitat
- Segons la informació de les direccions

8. Acompanyar activament a les famílies

Per acompanyar a les famílies en el procés d'escolarització cal informar-les adequadament. Hi ha un ampli ventall d'estratègies, però el que és important és assegurar-se que totes les famílies tenen la informació suficient per triar un centre més enllà dels estereotips. Per aconseguir-lo, cal implementar estratègies d'informació activa.

1. **REUNIONS INFORMATIVES CONJUNTES AMB LES FAMÍLIES** on hi participin pares o mares per explicar la seva experiència i trencar estereotips.
2. **REUNIONS DE SEGONA VOLTA PER A LES FAMÍLIES DE OFICI** amb les direccions dels centres que encara tenen places.
3. **ANIMAR ALS CENTRES A QUE SIGUIN ACOLLIDORS.** Comprovar quins alumnes que han estat derivats per la Comissió de Garanties han demanat canvi de centre.
4. **DURANT LA MATRÍCULA VIVA, TRUCAR AL CENTRE EDUCATIU** per avisar que arribarà un alumne nou i explicar les seves característiques i necessitats abans de la seva incorporació.